

LAKIA ja OIKEUTTA -palsta 3/2003

Viimeksi päivitetty 08.09.2006

IT-LEHTI 3/2003

VAMMAISUUS EI TEE SOSIAALILAUTAKUNNAN JÄSENTÄ ESTEELLISEKSI

Eduskunnan oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio on antanut ratkaisunsa liitonkin jäsenistöä kovasti puhuttaneeseen asiaan vammaisen henkilön oikeudesta toimia luottamustehtävissä, kun tehdään päätöksiä esimerkiksi vammaisia koskevista asioista.

Oikeusasiamies Paunion mukaan vammaisuus ei tee kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsentä esteelliseksi tekemään periaatepäätöstä vammaispalvelulain mukaisesta avustuksesta. Oikeusasiamies antoi ratkaisunsa asiasta lautakunnan vammaisen jäsenen kantelun perusteella.

Kunnan sosiaalijohtaja oli ilmoittanut sosiaali- ja terveyslautakunnan vammaisille jäsenille kirjeitse, että he olisivat esteellisiä osallistumaan periaatepäätöksen tekoon vammaispalvelulain mukaisen autoavustuksen määrästä, koska he voivat itse hakea avustusta.

Autoavustus on vammaispalvelulain mukainen taloudellinen tukitoimi, jonka myöntäminen ja avustuksen suuruus harkitaan yksilöllisesti hakijan vamman tai sairauden aiheuttaman tarpeen mukaan. Sosiaali- ja terveyslautakunnan periaatepäätös avustuksen ylärajasta ja myöntämistavasta on yleisohje kunnan viranhaltijoille, jotka päättävät avustuksen myöntämisestä. Periaatepäätöksen tarkoituksena on turvata hakijoiden yhdenvertainen kohtelu päätöksenteossa. Sillä ei voida rajoittaa oikeutta laissa turvattuun etuuteen eikä ratkaista, kenelle ja milloin avustusta tullaan yksittäisessä tapauksissa myöntämään.

Oikeusasiamies toteaa ratkaisussaan, että vaatimus virkamiehen ja luottamushenkilön esteettömyydestä kuuluu hallinnon keskeisiin oikeusperiaatteisiin. Esteellisyys on todettava tapaus tapaukselta.

Oikeusasiamies tarkastelee ratkaisussaan kantelijan esteellisyyttä periaatepäätöksen tekoon hallintomenettelylain pohjalta: oliko kantelijalla odotettavissa päätöksestä erityistä, tavanomaisesta poikkeavaa hyötyä tai vaarantuiko luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä.

Oikeusasiamiehen käsityksen mukaan sosiaali- ja terveyslautakunnan periaatepäätöksestä ei voi katsoa olevan odotettavissa luottamushenkilölle - vaikka hän täyttääkin autoavustuksen edellytykset - sellaista erityistä hyötyä, joka voisi tehdä hänet esteellisen osallistumaan periaatepäätöksen tekoon. Oikeusasiamiehen mielestä esteellisyysarvioinnissa ratkaisevaa ei ole myöskään, onko luottamushenkilö jo saanut autoavustusta tai tulee hän ehkä myöhemmin hakemaan sitä. Tällainen tulkinta johtaisi esteellisyytilanteiden merkittävään yleistymiseen ja olisi samalla kunnallisen päätöksenteon periaatteiden vastaista.

Oikeusasiamies painottaa, että esteellisyyssäännöksiä tulee julkisen vallan käytössä tulkita niin, että myös vammaisen henkilön perusoikeudet turvataan eikä häntä perusteetta syrjäytetä. Vammaisen luottamushenkilö ei voi olla esteellinen pelkästään siksi, että hänelle voi olla merkitystä sillä, miten vammaisten edut otetaan yleisesti huomioon kunnallisessa päätöksenteossa.

Yleensäkin luottamushenkilöiden osallistumisoikeuksien rajoittamiseen tulee suhtautua pidättyvästi. Rajoituksia tulisi tehdä vain painavin perustein ja esteellisyyden kannalta selkeissä tilanteissa, toteaa oikeusasiamies.

Oikeusasiamies on saattanut käsityksensä hallintomenettelylain esteellisyyssäännösten tulkinnasta lakia toisin tulkinneen pohjoissuomalaisen kunnan sosiaalijohtajan tietoon.

Oikeusasiamiehen päätös diaarinumero 1301/4/01 löytyy kokonaisuudessaan oikeusasiamiehen verkkosivuilta osoitteesta: www.oikeusasiamies.fi Oikeusasiamiehen ratkaisut ja kannanotot.

vammaisasiamies / lakimies Jaana Huhta

Sivun alkuun